

A à cibo obrepit somnus, quam quòd uapores ab infernis partibus attollantur, qui caput replent. Ac quemadmodum Arist. merito reprehenditur, quòd unicam somni causam ponat, ex euaporatione: sic nec ipse Galenus (meo quidem iudicio) culpa uacat, cum ex sola contractione caloris, nata ob eiusdem dissolutionem, naturalem somnum committi putat: si modò iustum est credere (vt postea etiam docebimus) naturales omnes eos esse somnos, qui utiles sunt dormientibus, & à naturalibus, moderatisq; causis nascuntur. Sed quo pacto quæso agnosceremus Aristotelem errasse? cum Galenus non afferat aliquam rationem, quæ illum refellat, nec ostendat, naturalem somnū contractione caloris fieri, eos verò qui præter naturam sunt, alia ratione: erant enim hæc explicanda ab eo, qui alterius opinionem damnare & nouā inducere studet. Quinetiam illud prætermittendum non erat, quidnam sit contractionis istius causa, & ratio, quis modus: his enim ignoratis, nemo dicere potest, se somni causas tenere. Adde quòd certa methodo (vt dixi) causas haud quaquam enumerat, quæ somnos ipsos, vel sopores committunt: veluti quum lactucam, vinura moderatè dilutum, balneum aquæ potabilis, frictiones extremorum, capitis irrigationes, vigiliam, laborem, & ex ætatibus pueritiam, ex anni verò temporibus hyemem, & ver, cœteraq; huiusmodi, somnos naturales, & utiles efficere, refert: eos vero qui præter naturam sunt, à refrigerantibus, humectantibus, siccantibus, pituita, dolore, contusione cerebri, & reliquis eiusmodi causis propemodum infinitis, nulla ratione constantibus, nec à certis capitibus ductis, nasci commemorat. Nam vt omnes somni vnā habent naturam (ligati siquidem sunt omnes sensus in omni somno, et si vehementius id in soporosis affectibus, quàm in naturalibus somnis fit) ita vnā communem, & immediatam omnibus causam esse oportet, quæ vniuersos somnos pariat: quam si quis contemnat, frustra innumeram rerum multitudinem, quæ somnos efficiunt, ad certa capita, vt docendi methodus postulat, redigere conabitur. De qua quidem tempestiuum est, vt nos agamus, consulta ipsa rei natura: postquam ex antiquis scriptoribus nobis desunt in hac re adiumenta.

C *Somni cause Effectrices quæ veræ putantur. Caput III.*

VONIAM per somnum animal sensuum omnium functione priuatur, est vtique necessarium, vel omnes, vel aliquas deesse causas ex illis, quarum beneficio singula sensoria sua exercent officia, vigiliamque fieri contingit: est enim somnus vigiliæ priuatio, quare ex priuatione causarum, quæ vigiliam pariunt, inueniendum est, quid somni sit causa. Porrò si vigilare est sentire, & dormire est non sentire, aut si mauius, ad vigiliam sequitur sensus, ad somnum insensibilitas, aut econtra (de qua re postea disputabimus) causæ erunt vigiliæ quæ faciunt vt animal sentiat. At verò vt sentiat, necesse est sentiendi vim, & eam, quæ sensationes apprehendit, siue vna, siue viuersæ sint facultates, rectè habere: & quoniam sensus omnis exercetur in aliquo sensorio, vt visus in oculo, auditus in aure, oportet pariter sensoria benè esse affecta ad sentiendum. Ac quia facultas sensifica ab vno fonte in alias partes emanat, oportet vtique esse instrumenta quædam, per quæ vis illa deducatur, & spargatur. Cœterum quia facultas eget communi instrumento corporeo, opus est corporis cavitates & loca, per quæ illud mouetur, non occlusa, sed expedita esse: desiderantur quoque propria obiecta singulorum sensuum, & in aliquibus idonea interualla, vt sensus fiat. Porrò facultas ad sensationem est idonea, quæ corrupta non est, nec occupata in alio opere, nec vehementer debilitata: sensoria verò ut agere possint, structuram secundum naturam desiderant. Instrumenta autem duplicia requirit facultas, neruos scilicet, per quos ea influunt, & exercet suam vim, & calidum influens, cuius motu, & præsentia, omnes animæ, & corporis functiones obeuntur. Ac quòd necessaria sint hæc omnia, & sensationes fiant, promptum est ostendere. Nam qui in certamine vulnerantur, non sentiunt plagas illatas: quòd mens, uel communis sentiendi uis uniuersa occupata sit in repugnando, lædendo, ita ut simul non ualeat apprehendere quæ patitur corpus. Delirantes dolorem, & uoluptatem quæ fiunt in sensorijs, haudquaquam percipiunt: quòd eadem facultas corrupta sit, aut certè perinde afficiatur, ut nequeat suum munus obire. In his uerò qui morti iam sunt propinqui, desinunt sensationes fieri, sæpe quòd sentiendi facultas, ex morbo sit resoluta, & propemodum extincta, sic in febribus pestilentibus, quia forma partium corrupta est, unde facultates collabuntur, pulsus articularum, & aliæ actiones, insignem noxam sentiunt. Si uerò sensoria laborent, ad portionem læsionis, non fit, aut perperam fit sensus, ut uidemus multos surdos, & cæcos esse propter oculorum, & aurium morbos. Quod uerò paralitici non sentiant, aperte agnoscunt medici id fieri, propterea quòd facultas nequit, ob affectum neruorum peruenire ad sensoria. Atqui apoplectici omni sensu, & motu priuantur, quia cerebri uentriculi, & cavitates occlusæ sunt, ita ut per illas facultati, & calido, uia non pateat ad neruos. Porrò in uehementi timore homo non uidet, non audit, non mouetur: quoniam in huiusmodi passionibus innatum calidum ad suam originem, nempe cor, contrahitur, quò fit ut sentiendi facultati adesse non possit, quod quidè argumento est illā absque huius præsentia, non posse exerceri. Vbi non adsunt colores, nō uidemus, nec au-

Ioannis Argent. de Somno & Vigilia.

A 4 dimus,